

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

ЧУМАРЕНКО ОКСАНА ВІКТОРІВНА

**ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ: РЕГУЛЮВАННЯ
СТАТУСУ БАГАТОДІТНОЇ СІМ'Ї**

Спеціальність 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Питання формування державної сімейної політики є одним з пріоритетних напрямів державної політики. Адже важливою цінністю українського народу є сім'я. Це є першоосновою суспільства де є найкращі умови для захисту і розвитку дітей, їх індивідуальних особливостей. Сім'я багато в чому передбачає те, якою стане людина в майбутньому, які моральні якості вона понесе у світ, яким буде її здоров'я та ін. Завдяки батькам дитина засвоює норми людських взаємин, загальнолюдські цінності. При цьому провідними чинниками виступають психологічний клімат сім'ї, спосіб внутрішньосімейного життя та його стиль, тобто йдеться про систему цінностей сім'ї, моральні ідеали, потреби, сімейні традиції.

Аналізуючи сучасну демографічну ситуацію за останні роки, слід зазначити, що Україна протягом вже тривалого часу знаходиться в серйозній демографічній кризі. Небезпека її полягає в тому, що вона більш інертна, пролонгована в часі та важко керована. Народжуваність в Україні знизилась до рівня, що не забезпечує відтворення поколінь, навпаки, відчутні тенденції поглиблення процесу старіння нації. Частково така проблема пов'язана із зламом стереотипів поглядів на виконання ролей чоловіка і жінки. Сучасна сім'я заснована на рольовому партнерстві в економічному внеску в бюджет сім'ї, а подекуди й жінка стає головою сім'ї, забезпечує економічну стабільність, соціальну безпеку сім'ї. Із значним залученням жінок у робочу силу відбувається перегляд цінностей самих жінок, які на перше місце ставлять роботу та кар'єрне зростання, а вже потім створення сім'ї та народження дітей. В Україні втрачаються традиції багатодітності пар. Як наслідок – збільшення кількості бездітних пар, які не бажають мати дітей або обмеження народженням однієї дитини, що аж ніяк не сприяє вирішенню демографічної ситуації в державі.

У зв'язку з вищеперерахованими тенденціями є необхідність значного

посилення уваги з боку громадськості та держави до проблем сімей, які не зважаючи на низку труднощів, мають сміливість народжувати та виховувати троє і більше дітей. Адже, якщо враховувати природну складову демографічного руху, то народження трьох і більше дітей є запорукою розширеного відтворення населення.

Парламентське слухання на тему «Інститут сім'ї в Україні: стан, проблеми та шляхи їх вирішення» 2011 року визначило низку суперечностей між соціумом і сім'єю: сім'я не задовольняє потреби соціуму у фізичній і духовній репродукції населення, соціум не забезпечує належних умов життєдіяльності сім'ї. Також визнано, що незважаючи на прийняття значної частини законодавчих та нормативно-правових актів, спостерігається подальша втрата розвитку інституту сім'ї в Україні. Це в свою чергу вимагає від суспільства рішучих дій, тобто перегляду існуючих державних заходів, які спрямовані на покращення соціального захисту та підтримки багатодітних сімей в Україні, вироблення комплексних та цілеспрямованих заходів держави на основі запозичень та адаптації до умов України найкращих зразків соціальних програм у країнах Європи, які діють з підтримки багатодітних сімей. Це в свою чергу обумовлює актуальність обраної теми.

Ступінь наукової розробки теми. Дослідженню основних засад державної сімейної політики України присвятили свої праці такі вітчизняні науковці Л. Короткова, Л. Ковальчук, В. Узніченко, Л. Мелешко, В. Довженко, Я. Шевченко, Д. Турбальов, О. Павленко, В. Закриницька, Р. Безлюдний, І. Чеховська, та ін. Становищем багатодітних сімей, їхніми проблемами та надання соціальної допомоги, роботу фахівців соціальної роботи з багатодітною родиною вивчали А. Антонов, Т. Бодрова, М. Зирянова, Н. Дивіцина, А. Попов, Н. Рибаківа, С. Харченко та багато інших. Розробкою форм і методів роботи з багатодітною родиною займалися Е. Караєва, Г. Дмитрієв, І. Кон, А. Белкін, В. Бочарова ін. Аналізом міжнародного законодавства здійснили О. Балакірева, Т. Бондар, Л.

Волинець, Н. Рингач, Д. Касьянова, Л. Кривачук, Л. Крамаренко, С. Нечипоренко та інші. Проблемами розвитку інституту сім'ї та демографічним аспектам сімейної політики свої праці присвятили зарубіжні вчені М. Ганслі, П. Макдональд, Д. Блум, А. Вебер, Д. Попеное. Аналізом європейського досвіду соціальних програм, щодо захисту, розвитку та підтримки багатодітних сімей займалися Л. Безтелесна, М. Залата, Ю. Афанасьєва, А. Добрянський, В. Стинська, В. Безлюдна, В. Стинська та ін. Дослідженням сім'ї, її складу, структури, характеру взаємовідносин присвячені праці І. Зверєва, Т.Алексеєнко, Е. Берн, Дж. Боулбі, Т. Буленко, А. Варга, В. Васютинський, Е. Ейдемільер, Т. Івончик, С. Ковальов, О. Пенькова, Т. Титаренко, В. Юстицькис, В. Заслуженюк, В. Семиченко, Г. Хоментausкас, А. Співаковська, Т. Кулікова, І. Трубавіна та ін.

Водночас в період економічної та політичної кризи залишається недостатньо вивченим питання основних потреб багатодітних родин України, шляхи та умови державної й соціальної підтримки, напрямки вдосконалення політики в правовому регулюванні в Україні.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні заходів державної соціальної політики в сфері правового захисту багатодітних сімей та можливостях її удосконалення з урахуванням зарубіжного досвіду.

На реалізацію визначеної мети спрямовано вирішення наступних завдань дослідження:

- визначити основні поняття та ступінь наукового вивчення теми дослідження;
- дослідити законодавчу та нормативно-правову базу, яка регулює засади державної політики, що спрямована на покращення соціального захисту та підтримки багатодітних сімей в Україні;
- виявити особливості зарубіжного досвіду соціальної підтримки багатодітних сімей на прикладі найкращих моделей регулювання сімейної політики країн Європи та США;

- визначити особливості та сутність здійснення правового регулювання соціальної політики щодо багатодітних сімей в Україні;

- висвітлити проблеми та окреслити перспективи вдосконалення правового регулювання соціальної політики щодо багатодітних сімей.

Об'єктом дослідження виступають багатодітні родини, а саме державна соціальна підтримка сімей у вигляді пільг.

Предметом дослідження є державна соціальної політика України, яка спрямована на регулювання статусу багатодітних сімей.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань, автором застосовано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів пізнання. Під час дослідження було використано такі методи:

- описовий – для розкриття сутності та особливостей процесу взаємодії влади та соціально не захищених верств населення, а саме багатодітних сімей та тенденції розвитку сімейної та соціальної політики;

- системний – використовувався для дослідження структури правового механізму формування та реалізації програм щодо багатодітних сімей;

- метод узагальнення дозволив встановити властивості й ознаки основних понять і категорій дослідження;

- історичний метод дозволив простежити еволюцію державної соціальної політики у країні;

- порівняльний – дозволив порівняти правовий механізм формування та реалізації вітчизняних соціальних програм з механізмом соціальних програм іноземних держав (на прикладі Франції, Німеччини, Польщі, Скандинавських країн та США).

Крім того, в дослідженні були застосовані загальнонаукові методи аналізу і синтезу, індукції та дедукції.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що дане дослідження є спробою комплексного аналізу особливостей, недоліків і шляхів покращення стану законодавства у сфері формування і реалізації

соціальної політики щодо підтримки та захисту багатодітних сімей на основі зарубіжного досвіду.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки магістерської роботи можуть бути використані для подальшого науково-теоретичного дослідження особливостей раціональної взаємодії органів державної влади та сімей, які виховують троє і більше дітей, в діяльності громадських організацій в Україні, та у навчальному процесі з підготовки фахівців з державного управління.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів дев'яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінок. Список використаних джерел містить 86 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність дипломної роботи, сформульовано мету, завдання досліджень, відзначено наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів, подано інформацію про апробацію, структуру та обсяг роботи.

У **першому розділі** *«Теоретичні засади дослідження»* надано визначення основним поняттям, термінам та охарактеризовано нормативно-правову базу дослідження щодо регулювання статусу багатодітних сімей.

Підрозділ 1.1. «Основні поняття та категорії дослідження» присвячений розгляду основних концепції розгляду поняття «сім'я», «багатодітна сім'я», «сім'я з дітьми» як з наукової точки зору так і з точки зору законодавства та різних інституційних підходів, надано характеристику основних видів сім'ї, її ознаки і функцій. Охарактеризовано основні групи пільг, як спосіб забезпечення з боку держави підтримки та допомоги багатодітним сім'ям та

приділено увагу тлумаченню поняття «пільги».

У підрозділі 1.2. «Законодавча та нормативно-правова база дослідження» зазначено основні законодавчі акти, що регулюють статус багатодітних родин в Україні, надано характеристику органам державної влади на яких покладено функції з розвитку та реалізації соціальної політики, щодо багатодітних сімей. Встановлено, що в Україні створено значну законодавчу і нормативну базу, спрямовану на підтримку сімей з дітьми, але відсутній законодавчий акт, який регламентував та охоплював усі соціальні, правові гарантії багатодітних сімей. Також, зазначено, що на державному та місцевих рівнях в Україні, відсутній єдиний координаційний орган завдання та функції якого були б покладені на реалізацію соціальної політики щодо багатодітних сімей. Наразі на державному рівні цим питанням займається Міністерство соціальної політики, на місцевому рівні різні виконавчі апарати (управління сім'ї, молоді та спорту, відділи з гуманітарних питань, відділи культури та молодіжної політики та ін.).

У підрозділ 1.3. «Характеристика моделей соціальної політики держав» надано характеристику основних моделей соціальної політики держав світу на основі типологізації, яку надав данський вчений-соціолог Г. Еспінг-Андерсон. В результаті виділено три типи моделей: ліберальна, консервативна та соціал-демократична. Під час розгляду кожного виду моделей соціальної політики, встановлено, що розвиток державної соціальної політики залежить від таких чинників: форми політичного устрою; економічного розвитку держави, спроможності держави запроваджувати та реалізовувати соціальні програми, постійно їх вдосконалювати та приводити до реальних потреб суспільства; напрямків та стратегій, які є основою проведення соціальної політики; при запозиченні досвіду в інших держав врахування реалій менталітету, національностей, релігійних спрямування, культурного розвитку та моральних норм. У кінці підрозділу автором зазначено, що для України характерно суперечливе ведення соціальної політики з ознаками, як ліберальної так і консервативної моделі соціального

захисту.

У другому розділі «Закордонний досвід правового регулювання державної соціальної політики» розглянуто досвід регулювання статусу багатодітних сімей, на основі найкращих прикладів впровадження соціальної політики, щодо підтримки багатодітних родин, а також з високим соціальним рівнем населення та демографічною ситуацією в державі, в таких країнах, як Франція, Німеччина, Польща, Швеція, Фінляндія та США.

Підрозділ 2.1. «Впровадження соціальної підтримки багатодітних родин в країнах Європи» розкриває види та форми державної соціальної політики, щодо підтримки багатодітних сімей в Європейських країнах: Німеччина, Франція та Польща. Аналізуючи зарубіжний досвід з підтримки багатодітних родин, автор прийшов до висновку, в західноєвропейських державах багатодітними родинами вважається родина, яка виховує три і більше дітей. Основними видами державної соціальної допомоги є матеріальна: допомога при народженні (розмір збільшується з народженням кожної наступної дитини), під час вагітності та пологах, та цільова: страхова медична допомога для дітей до 21 року, надання соціального іпотечного кредиту на житло, умови для працевлаштування, зменшення бази оподаткування сім'ї, безкоштовне навчання для дітей, забезпеченням місцями в яслах та садочках, оплата послуг нянь та ін. Різного роду державні програми, які спрямовані на підтримку добробуту сімей, як виховують три і більше дітей: програма «Велика сім'я» (Франція), «Хороша атмосфера для сім'ї», «Родина 500+», «Картка великої сім'ї» (Польща) та ін.

У підрозділі 2.2. «Соціальна підтримка багатодітних сімей в Скандинавських країнах» визначенні основні види допомоги та соціальних пільг у Швеції та Фінляндії, до яких відносяться матеріальна допомога, яка характеризується щедрими виплатами на кожну дитину з народження по 16 (17) років. Натуральна допомога у вигляді «пакунка для новонародженого», яким держава забезпечує дитину до першого року життя, а також безоплатне навчання дітей в дошкільних закладах, школах і вищих навчальних закладів,

можливість перебування матері в декреті та обов'язковою оплати вальною відпусткою по догляду за дитиною для батька та ін.

У підрозділі 2.3. «Впровадження державної соціальної політики в США» надано характеристику видам допомоги, щодо багатодітних сімей в США, як країни тип соціальної політики якої не схожий на жодну з Європейських та з характерно вираженою політикою децентралізації. У роботі з'ясовано, що на державному рівні в США відсутній координаційний орган державної влади, який формує соціальну політику допомоги та захисту багатодітних сімей, натомість в кожному окремо штаті запроваджуються соціальні програми, які фінансуються різними джерелами (держава, штат та благодійні внески) завдання яких є часткове вирішення основних проблем та потреб багатодітних сімей.

У третьому розділі «Особливості та перспективи здійснення правового регулювання державної політики в Україні щодо багатодітних сімей» розглянуто особливості запровадження державної соціальної політики щодо підтримки багатодітних сімей, охарактеризовано основні права та гарантії на допомогу з боку владних структур. У кінці розділу висвітлено основні проблеми та перспективи на майбутнє щодо вдосконалення політики соціальної підтримки багатодітних сімей шляхом реформування нормативно-правової системи України та запровадження стратегічних планів щодо удосконалення і розбудови дієвої соціальної політики з урахуванням реалій сьогодення, яка покликана розв'язати гостру кризову проблему України – демографічну.

Підрозділом 3.1. «Особливості та сутність здійснення державної соціальної допомоги багатодітним родинам» надано роз'яснення щодо основних гарантій та прав багатодітних сімей, які затвердженні законодавчими та нормативно правовими актами України. Для батьків передбачено надання пільг при оплаті комунальних послуг, для дітей затверджено ряд пільг, щодо безоплатного проїзду усіма видами транспорту, безкоштовного одержання послуг з оздоровлення та відпочинку, звільнення

від плати за навчання у вищих навчальних закладів та ін. Надано характеристику пільги, що є загальноприйнятими для усіх сімей, які виховують дітей, такими є матеріальна допомога під час вагітності, пологів та при народженні дітей, на відміну від зарубіжного досвіду такий вид виплат здійснюється по досягненню дитини 3-х річного віку. Надання декретної відпустки для жінок до 3-х річчя дитини, у деяких випадках до 6-и річчя, додаткова відпустка (до основної робочої) у вигляді 10 днів, пенсійне забезпечення та ін. Автором акцентується увага, що більшість передбачених законодавством пільг, спрямовані на підтримку багатодітних сімей, які знаходяться на межі або за межею бідності.

У підрозділі 3.2. «Правове забезпечення отримання статусу багатодітної сім'ї та державної нагороди «Мати-героїня» надано роз'яснення щодо пакету документів, які необхідно подати до відповідних структурних органів для отримання статусу багатодітної родини та жінок, які народили та виховують п'ятеро і більше дітей щодо представлення до почесного звання України «Мати-героїня».

Підрозділом 3.3. «Проблеми та перспективи вдосконалення правового регулювання соціальної політики» вказано основні проблеми, з якими стикаються багатодітні сім'ї щодо реалізації своїх основних прав та гарантій. Надано оцінку діям уряду та рекомендації, щодо запровадження ряду змін в систем надання різних видів допомоги, такі як «пакунок малюка», «муніципальна няня» та ін.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши стан реалізації державної соціальної політики в Україні, в рамках спрямованості на забезпечення добробуту багатодітних сімей, а також моделі сімейної політики, які запроваджуються в європейських

держав, таких як Німеччина, Франція, Польща, Скандинавські країни та США можна визначити наступне.

1. Багатодітна сім'я – найперше середовище де повноцінно виховують дітей, ознаками її є офіційний шлюб між чоловіком та дружиною або самотня мати (батько), які виховують три і більше дітей. Законодавством України також зазначено додаткову ознаку багатодітної сім'ї – спільне виховання дітей кожного з подружжя, таке доповнення до визначення є доцільним, оскільки більшість багатодітних сімей отримують свій статус у другому шлюбі, маючи дітей від першого. Для проведення комплексної соціальної політики держави, діяльність якої спрямована на забезпечення добробуту багатодітних сімей була сформована система надання пільг. Пільгами вважають особливі привілеї, які надаються багатодітним сім'ям з метою покращення їхнього добробуту та дотримання державних гарантій щодо реалізації їхніх прав.

При розгляді видів соціальної політики держав автором визначено, що наразі соціальна політика, яка реалізується в Україні, має елементи, як ліберальної, так і консервативної моделей соціального захисту, але з огляду на майбутнє реформування системи соціального захисту в контексті європейської інтеграції доцільно запроваджувати у вітчизняній практиці елементи соціально-демократичної моделі соціального захисту.

2. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють статус та права багатодітних сімей в Україні, є стаття 13 Закон України «Про охорону дитинства» та Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», також Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання виготовлення і видачі посвідчень батьків багатодітної сім'ї та дитини з багатодітної сім'ї», якою затверджено перелік документів для отримання статусу багатодітної сім'ї. Варто зазначити, що вказані привілеї Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» є загальнодержавними та діють для усіх сімей без винятку, які народили та виховують дітей. Тобто багатодітні родини не знайшли окремого відображення серед нормативних

актів України, для врегулювання питань реалізації та захисту своїх прав вважаю доцільним затвердити Закон України про статус багатодітних родин.

3. Під час розгляду нормативно-правової бази, щодо регулювання статусу багатодітних сімей з'ясовано, що більшість правових актів не мають стратегічних прогнозів та орієнтирів на майбутнє, а отже не зможуть швидко адаптуватися до змін сьогодення та не зможуть бути дієвими. На державному рівні відбувається постійна зміна системи органів влади, на яку покладається здійснення та регулювання держаної соціальної та сімейної політики. Такі органи влади після передачі їм владних повноважень, стикаються з проблемами визначення їх основних функцій, завдань та визначення основних повноважень, а також затвердження таких на законодавчому рівні, а це за собою тягне іншу проблему недосконалість або відсутність механізму децентралізованого регулювання розвитку соціальної та сімейної політики. Отже необхідно формувати та здійснювати правильну побудову системи управління, яка б не будувалась на популістських рішеннях керівництва.

4. Провівши дослідження досвіду запровадження соціальної політики щодо багатодітних сімей розвинутих соціальних правових держав, зокрема Німеччини, Франції, Польщі, Скандинавських країн та США, виявлено значні можливості запозичень для вдосконалення соціальної роботи з багатодітними родинами в Україні (щодо цільового використання коштів або натуральної допомоги, надання декретної відпустки, з огляду на впровадження децентралізації запозичення, щодо запровадження програм в регіонах та ін.). Найкращим прикладом політики підтримки багатодітних родин, на думку автора, є приклад Скандинавських країн та Польщі.

Соціальний захист багатодітних країн в Польщі досить схожий з політикою, яку запроваджує уряд України, але доцільним є використання програм з цільовим використанням коштів та натуральної допомоги – «Картка великої сім'ї» (якою забезпечується цілий ряд пільг та знижок для усіх членів сім'ї), «Хороша атмосфера для сім'ї» (зібраний ряд напрямів для стимулювання нації до народження двох і більше дітей, політика щодо

поєднання роботи і материнства, розділення декретної відпустки між обома батьками). Щодо прикладу запровадження політики підтримки багатодітних родин Скандинавських країн, для України варто звернути увагу на систему загального страхування, куди входить система безкоштовного лікування дітей та підлітків до 20 років. Також досвід запозичення догляду за дітьми молодшого шкільного віку та шкільного до 12 років, що дає можливість батькам реалізовувати себе в роботі та займатися кар'єрою (особливо це стосується жінок), розподіл між батьками декретної відпустки. Забезпечення дітей усім необхідним до першого року життя – «пакунок для новонародженого».

5. При розгляді основних недоліків і проблем щодо запровадження соціальної політики України варто зазначити, що для реалізації прав багатодітним сім'ям, а також полегшення отримання статусу такої сім'ї в Україні варто запровадити електронну базу даних багатодітних сімей. В Україні в 2007 році такі бази даних були створені лише на місцях (у кожному районі окремо) та не передбачалося створення єдиної всеукраїнської, куди б входили не лише сім'ї, які потребують додаткової допомоги, а й взагалі усі сім'ї, які отримали статус або знаходяться в процесі його отримання. Така база даних дала б можливість зменшити кількість довідок, які необхідно надати сім'ї для отримання статусу багатодітної, а також в майбутньому сприяло спрощенню процедур з отримання такого статусу та пільг.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

1. Могилянські читання-2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти: Двадцять перша Всеукраїнська науково-методична конференція: тези доповідей Публічне управління в Україні в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів. Право, Миколаїв, 12-17 листопада 2018 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – С. 97-101

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена важливій соціальній проблемі, щодо реформування державної соціальної політики, яка спрямована на покращення добробуту багатодітних родин в Україні в вузькому розумінні та вирішення нагальної кризової проблеми – покращення демографічної ситуації в широкому розумінні. В магістерському дослідженні визначено науково-теоретичні засади державного регулювання соціальної політики, щодо багатодітних сімей, її зміст, сутність та особливості реформування та вдосконалення; проаналізовано зарубіжний досвід запровадження пільг та гарантій відносно багатодітних сімей (на прикладі таких держав, як Франція, Німеччина, Польща, Швеція, Фінляндія, США); досліджено правове регулювання державної політики, щодо сімей, які виховують три і більше дітей; забезпечення отримання статусу багатодітної сім'ї та почесного звання «Мати-героїня»; обґрунтовано шляхи удосконалення запровадженої державної соціальної політики по відношенню до багатодітних сімей. Наприкінці роботи сформульовано основні проблеми щодо реалізації державної соціальної політики відносно багатодітних сімей.

Ключові слова: сім'я, багатодітна сім'я, державна соціальна політика, соціальні пільги, статус «Мати-героїня».

ANNOTATION

The master's thesis is devoted to important social problems concerning the reform of the state social policy, which aimed at improving the well-being of many families in Ukraine in the narrow sense and solving the urgent crisis problem - improving the demographic situation in a broad sense. The master's research determines the scientific and theoretical foundations of state regulation of social policy, concerning families with many children, its content, essence and peculiarities of reforming and improving; the foreign experience of introducing privileges and guarantees concerning families with many children has been

analyzed; the legal regulation of state policy concerning families raising three or more children is investigated; ensuring the status of a large family and the honorary title «Mother-Heroine»; the ways of improvement of the implemented state social policy in relation to large families are substantiated. The main problems and causes of effectiveness of the implemented social policy concerning protection and support of large families are considered. Characterized as an example of the imitation of the best social policy implementation systems by example of European countries (France, Germany, Poland), Scandinavia (Sweden, Finland) and the United States.

The prospects for improving the legal regulation of Ukraine's state policy based on the best types of implementation of state social programs are considered.

Key words: family, large families, state social policy, social privileges, status «Mother-heroine».